

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet

Trafikverket

781 89 Borlänge

Beslut om byggstarter och uppdrag att ta fram förnyat underlag

Regeringens beslut

Beslut om byggstarter

Regeringen har tidigare beslutat om byggstart för flera namngivna objekt i den nationella trafikslagsövergripande planen för transportinfrastrukturen för perioden 2022–2033 (I2022/01294 m.fl.). Utöver de objekt som regeringen tidigare har fattat beslut om att de får byggstarta får Trafikverket byggstarta följande objekt år 2024–2026 (år 1–3):

- Borlänge-Falun, Kapacitets- och hastighetshöjande åtgärder
- E45 Rengsjön–Älvros
- Uppsala, Plankorsningar
- E4 Gumboda–Grimsmark mötesseparering
- Ånge–Östersund, Kapacitets- och hastighetshöjande åtgärder
- Sundsvall–Ånge, kapacitets- och hastighetshöjande åtgärder - inklusive säkerhetshöjande åtgärder.
- E20 Förbi Mariestad
- E20 Götene–Mariestad
- Göteborg och Västsverige Omloppsnära uppställningsspår, i delen området för Lärje (Göteborgs kommun)
- Farleden i Göteborgs hamn.

Utöver de namngivna objekt som regeringen hittills har beslutat får förberedas för byggstart får Trafikverket även förbereda följande objekt för byggstart år 2027–2029 (år 4–6):

- Blekinge kustbana, mötesspår och hastighetshöjning (Etapp1)

– E10 Kauppinen–Kiruna mötesseparering

Uppdrag att ta fram förnyade underlag

För objektet Malmbanan Sikträsk bangårdsförlängning är järnvägsplanen ännu inte fastställd. För objektet Göteborg och Västsverige Omloppsnära uppställningsspår saknar järnvägsplanen för delen Pilekrogen laga kraft. Regeringen ger därför Trafikverket i uppdrag att till Regeringskansliet (Landsbygds- och infrastrukturdepartementet) inkomma med ett nytt underlag om byggstartsbeslut för dessa objekt så snart respektive järnvägsplan har fastställts.

För objektet Sundsvall resecentrum, tillgänglighet och plattformar m.m. har kostnaden ökat kraftigt sedan regeringen första gången fastställde att objektet skulle ingå i den nationella planen för transportinfrastrukturen. Sedan regeringen fastställde den nationella trafikslagsövergripande planen för transportinfrastrukturen för perioden 2022–2033 i juni 2022 har kostnaden ökat med ytterligare 22 procent. Regeringen ger därför Trafikverket i uppdrag att med beaktande av samhällsekonomiska nyttor identifiera och om möjligt vidta lämpliga kostnadsreducerande åtgärder för objektet. I uppdraget ingår att Trafikverket ska redovisa en ny bedömning av objektets kostnader och eventuella förändringar av nyttor och måluppfyllelse samt förnyat förslag om lämplig byggstartsperiod. Objektet Sundsvall resecentrum, tillgänglighet och plattformar m.m. bör enligt Trafikverket samordnas i tiden med objektet Sundsvall C–Dingersjö, dubbelspårsutbyggnad, etappen Sundsvall C–Kubikenborg. Redovisningen ska därför inkludera ett förnyat förslag om lämplig byggstartsperiod för båda dessa objekt. Uppdraget ska redovisas snarast möjligt till Regeringskansliet (Landsbygds- och infrastrukturdepartementet) dock senast 26 april 2024.

För objektet Sydostlänken (Älmhult–Olofström–Karlshamn), elektrifiering och ny bana har kostnaden ökat betydligt sedan regeringen fastställde den nationella trafikslagsövergripande planen för transportinfrastrukturen för perioden 2022–2033 i juni 2022. För objektet Godsstråket, Kapacitetshöjande åtgärder har Trafikverket inkommit med nya uppgifter om att kostnaden bedöms bli betydligt högre än vad som tidigare har angivits. Regeringen ger därför Trafikverket i uppdrag att med beaktande av samhällsekonomiska nyttor identifiera och om möjligt vidta lämpliga kostnadsreducerande åtgärder för dessa objekt. I uppdraget ingår att Trafikverket ska redovisa en ny bedömning av objektens kostnader och

eventuella förändringar av nyttor och måluppfyllelse samt förnyade förslag om lämplig byggstartsperiod. Uppdraget ska redovisas snarast möjligt till Regeringskansliet (Landsbyggs- och infrastrukturdepartementet), dock senast den 26 april 2024.

Ärendet

Den 7 juni 2022 fastställde regeringen den nationella trafikslagsövergripande planen för transportinfrastrukturen för perioden 2022–2033. Planen omfattar investeringsobjekt som ska kunna genomföras eller påbörjas under planperioden och som kommer att hanteras i beslut om byggstarter i enlighet med vad som anges i propositionen Planeringssystem för transportinfrastruktur (prop. 2011/12:118).

I regeringens beslut om att fastställa den nationella trafikslagsövergripande plan för transportinfrastrukturen för perioden 2022–2033 fattade regeringen även beslut om byggstarter 2022–2024, beslut om förberedelse för byggstarter 2025–2027 samt fastställelse av ekonomiska ramar.

Regeringen uppdrog den 5 april 2023 åt Trafikverket att föreslå vilka objekt som bör få byggstartas år 1–3 (2024–2026) samt vilka objekt som bör få förberedas för byggstart år 4–6 (2027–2029) (LI2023/02221). Trafikverket delredovisade uppdraget den 11 maj 2023 (LI2023/02481). Uppdraget slutredovisades av Trafikverket den 29 september 2023 (LI2023/02481).

Trafikverkets förslag har i enlighet med vad som anges i den ovan nämnda propositionen granskats av Trafikanalys. Trafikanalys slutgiltiga redovisning av granskningen inkom till Regeringskansliet (Landsbyggs- och infrastrukturdepartementet) den 11 september 2023 (LI2023/02481).

Projekt Skandiaporten som omfattar dels det statliga objektet Farleden i Göteborgs hamn, dels kommunala åtgärder i hamnen har anmälts enligt statstödsregelverket till Europeiska kommissionen. Kommissionen beslutade den 17 november 2023 i ärende SA.103466 att inte invända mot att statligt stöd ges till kapacitetsåtgärderna i hamnen med motiveringen att finansieringen av projektet är förenlig med artikel 107(3), punkt c i Fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget), i den del den avser de statliga åtgärderna. Kommissionen ansåg att kommunens investering i hamnen är marknadsmässigt och inte utgör statligt stöd. Trafikverket inkom den 19 december 2023 med hemställan till Regeringskansliet (Landsbyggs-

och infrastrukturdepartementet) om byggstartsbeslut för objektet Farleden i Göteborgs hamn (LI2023/02481).

För objektet Godsstråket, kapacitetsåtgärder inkom Trafikverket den 19 december 2023 till Regeringskansliet (Landsbygds- och infrastrukturdepartementet) med nya uppgifter om objektets kostnad (LI2023/02481).

Skälen för regeringens beslut

Trafikverket har i sin redovisning den 11 maj 2023 föreslagit att ett antal objekt som ingår i den nationella trafikslagsövergripande planen för transportinfrastrukturen för perioden 2022–2033 beträffande vilka regeringen inte tidigare har fattat byggstartsbeslut bör få byggstartas år 1–3 (2024–2026) samt förberedas för byggstart år 4–6 (2027–2029).

För några av objekten har väg- respektive järnvägsplanen ännu inte fastställts, alternativt ännu inte vunnit laga kraft. I dessa fall bedömer regeringen att det fortfarande finns osäkerheter om objektens kostnader och genomförande. Byggstartsbeslut bör därför inte ges för dessa objekt. Det gäller bl.a. objektet E4 Broänge–Daglösten mötesseparering där vägplanen har överklagats till regeringen. Överklagandeärendet bereds för närvarande i Regeringskansliet.

Regeringen har över tid sett en oroande kostnadsutveckling för byggandet av infrastrukturprojekt och har därför bl.a. gett Trafikanalys i uppdrag att genomföra en granskning och uppföljning av Trafikverkets arbete med kostnadskontroll i syfte att förbättra Trafikverkets rutiner och arbetssätt (I2022/01644). Regeringen har även i ovan nämnda uppdrag om byggstartar (LI2023/02221) angivit att objekt där stora och i planeringen påverkbara kostnadsförändringar redovisas kan komma att omprövas av regeringen. För flera av objekten har den bedömda kostnaden ökat sedan regeringen fastställde den nationella trafikslagsövergripande planen för transportinfrastrukturen för perioden 2022–2033 i juni 2022. Regeringen bedömer därför att det fortsatta arbetet med de objekt som får byggstartas eller förberedas för byggstart, måste bedrivas med en hög grad av kostnadskontroll.

För tre av de objekt som Trafikverket har föreslagit ska få byggstartas bedömer regeringen att kostnadsökningarna föranleder en översyn av

kostnaderna. Objektet Sundsvall resecentrum, tillgänglighet och plattformar m.m. som föreslagits för byggstart år 1–3 (2024–2026), bedömdes kosta 996 miljoner kronor vid fastställelsen av den nationella trafikslagsövergripande planen för transportinfrastrukturen för perioden 2022–2033 i juni 2022. Kostnaden bedöms nu uppgå till 1 211 miljoner kronor, vilket är en ökning med 22 procent. Objektet har även dessförinnan haft betydande kostnadsökningar. För objektet Sydostlänken (Älmhult–Olofström–Karlshamn), elektrifiering och ny bana som Trafikverket har föreslagit ska få förberedas för byggstart år 4–6 (2027–2029) bedöms kostnaden öka med 548 miljoner kronor från 5 287 miljoner kronor till 5 835 miljoner kronor sedan beslutet om fastställelse av den nationella trafikslagsövergripande planen för transportinfrastrukturen för perioden 2022–2033 i juni 2022. Det är en ökning med 10 procent. Objektet Godsstråket, Kapacitetshöjande åtgärder bedöms kosta 159 miljoner kronor jämfört med 115 miljoner kronor vid beslutet om fastställelse av den nationella trafikslagsövergripande planen för transportinfrastrukturen för perioden 2022–2033 i juni 2022. Regeringen bedömer därför att Trafikverket bör se över kostnaderna för dessa tre objekt och återkomma med en redovisning av åtgärder och förnyad bedömning om byggstart för respektive objekt. Regeringen anser att såväl god kostnadskontroll som god framdrift är viktig, dels för att infrastrukturåtgärderna ska vara kostnadseffektiva, dels för att nyttorna ska realiseras genom att åtgärderna färdigställs och öppnas för trafik så snart som möjligt. Regeringen har därför för avsikt att skyndsamt bereda frågan om förslag till byggstarter när förnyade underlag har inkommit till Regeringskansliet.

Trafikverket anger i slutredovisningen av uppdraget (LI2023/02481) att myndigheten sedan hösten 2022 har infört nya arbetssätt som innebär en ökad kostnadskontroll. Regeringen ser positivt på att Trafikverket arbetar aktivt för att öka kostnadskontrollen i investeringsåtgärderna och avser att fortsätta att följa arbetet noga.

Regeringen bedömer att tio av de objekt som Trafikverket har föreslagit bör få byggstarta 2024–2026 (år 1–3), helt eller i delar, är tillräckligt säkra i fråga om nytta, kostnader och genomförande. Regeringen delar därför Trafikverkets mening att dessa nu bör få byggstartas.

Regeringen bedömer vidare att två av de objekt som Trafikverket föreslagit bör förberedas för byggstart 2027–2029 (år 4–6) är tillräckligt långt gångna i

fråga om förberedelser. Regeringen delar därför Trafikverkets mening att dessa nu bör få förberedas för byggstart.

På regeringens vägnar

Andreas Carlson

Helena Braun Thörn

Kopia till

Finansdepartementet/BA och BSÄ

Klimat och Näringsdepartementet/BK, KL, NIM och NM

Arbetsmarknadsdepartementet/A

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet/BB, FJR, RUL, SPN, TM och
US